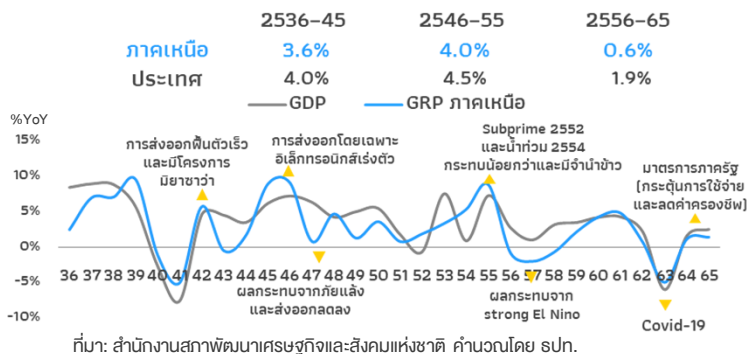

เศรษฐกิจภาคเหนือเติบโต แตกต่างจากประเทศ และเติบโตได้ช้ากว่า

อัตราการเติบโตเศรษฐกิจภาคเหนือเทียบกับประเทศ

ที่ผ่านมาการเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ (GDP) และภาคเหนือ (GRP ภาคเหนือ) มีความแตกต่างกัน ผลจากโครงสร้างเศรษฐกิจและปัจจัยที่เข้ามากระทบแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ อัตราการเติบโตเฉลี่ยของเศรษฐกิจภาคเหนือยังต่ำกว่าประเทศมาโดยตลอด โดยช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการเติบโตของเศรษฐกิจภาคเหนือเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.6 ต่ำกว่าประเทศที่ร้อยละ 1.9 ผลจากภาวะแล้งกระทบผลผลิตในภาคเกษตรและการฟื้นตัวหลังโควิด-19 ที่ช้ากว่าประเทศ

หากจะจับชีพจรความเป็นอยู่ของคนในภาคเหนือ ในช่วง 10 ปีก่อนโควิด-19 พบว่าตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวม (GRP ภาคเหนือ)

ต่อคนต่อปี ขยายตัวค่อนข้างดีที่เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ที่จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า รายได้จากการทำงานหรือการผลิตของครัวเรือน ขยายตัวได้เพียงร้อยละ 1 ต่อปีเท่านั้น ซึ่งสะท้อนว่าการเติบโตของภาพรวมเศรษฐกิจภาคเหนือไม่ได้ส่งผลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยต่อความเป็นอยู่ของครัวเรือน ดังนั้น การทำความเข้าใจจับชีพจรความเป็นอยู่ของคนภาคเหนือในบทความนี้ ผ่าน 3 มิติ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย และหนี้ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อวางแผนทางพัฒนาความเป็นอยู่ และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครัวเรือนของคนภาคเหนือ ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อจับชีพจรความเป็นอยู่ในมิติต่างๆ ที่น่าสนใจได้

ตัวเลขรายได้/คน/ปี จาก GRP อาจไม่สะท้อนถึงชีวิตที่แท้จริงของคนเหนือ

รายได้/คน/ปี
จาก GRP*

3%

ผลสำรวจ
รายได้ครัวเรือนต่อปี**

1%

* Per Capita Income คำนวณอัตราการขยายตัวเฉลี่ย Compound Annual Growth Rate ปี 2552-62

** เฉพาะรายได้ที่มาจากการทำงานหรือการผลิต (Factor Income) ประกอบด้วย รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน ค่าไรนอกภาคเกษตร ค่าไรภาคเกษตร และอื่นๆ แต่ไม่รวมเงินโอน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดย สปท.

รายได้ครัวเรือนภาคเหนือเติบโตต่ำ ครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยต้องใช้เวลากว่าคนอื่นชีวิตเพื่อเลื่อนขั้นรายได้

รายได้ครัวเรือนภาคเหนือเติบโตต่ำและการกระจายตัวไม่ทั่วถึง รายได้จากการทำงานของครัวเรือนภาคเหนือในช่วง 10 ปีก่อนโควิด-19 เติบโตเพียงร้อยละ 1 เทียบกับประเทศที่โตถึงร้อยละ 2.6 โดยข้อมูลการสำรวจรายได้ครัวเรือนในภาคเหนือปี 2556 เฉลี่ยอยู่ที่ 1.8 แสนบาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือเฉลี่ยเดือนละ 1.5 หมื่นบาท และจำนวนครัวเรือนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 69 มีรายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อเวลาผ่านไป 10 ปี จนถึงปี 2566 พบว่าครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 2.1 แสนบาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือเฉลี่ยเดือนละ 1.8 หมื่นบาท แต่ยังคงมีครัวเรือนร้อยละ 67 ที่รายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย จะเห็นว่าพัฒนาการของการกระจายรายได้ปรับตัวขึ้นน้อยมาก เมื่อเทียบกับเวลาที่ผ่านมา

เทียบการเติบโตของ
รายได้จากการทำงาน ปี 2552-2562*

2.6%

1.0%

ประเทศ

ภาคเหนือ

* เทียบการเติบโตของรายได้จากการทำงาน (ปี 52-62)

จากอัตราการขยายตัวเฉลี่ย Compound Annual Growth Rate ช่วง 10 ปีก่อนโควิด-19

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณโดย สปท.

สัดส่วนครัวเรือนที่รายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

69%

67%

ของครัวเรือนทั้งหมด ปี 2556
(รายได้เฉลี่ย 1.8 แสนบาท
ต่อครัวเรือน)

ของครัวเรือนทั้งหมด ปี 2566
(รายได้เฉลี่ย 2.1 แสนบาท
ต่อครัวเรือน)

ต้องใช้เวลา นาน กว่าคนกลุ่มรายได้น้อย
จะเลื่อนขั้นเป็นกลุ่มกลางได้

33 ปี

กลุ่มรายได้น้อย
(P25) ปี 2566

60,000

บาท/ครัวเรือน/ปี

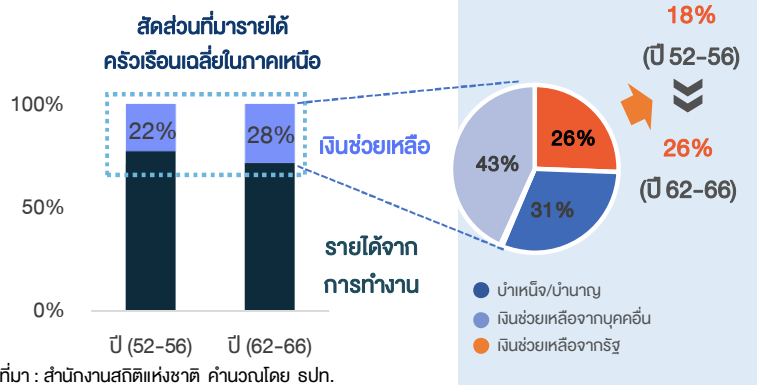
กลุ่มรายได้ปานกลาง
(P50) ปี 2566

142,164

บาท/ครัวเรือน/ปี

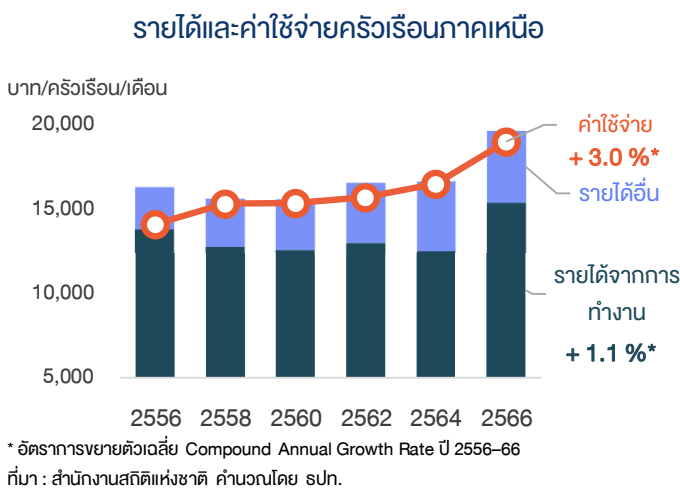
รายได้จากการทำงานของครัวเรือนภาคเหนือที่เติบโตต่ำเป็นอุปสรรคที่ทำให้การกระจายรายได้ปรับตัวขึ้นได้ช้า หากลองคำนวณโดยใช้ข้อมูลรายได้จากการทำงานของครัวเรือนภาคเหนือ ปี 2566 แบ่งกลุ่มครัวเรือนเป็น 4 ระดับชั้น กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำงานอยู่ระดับล่าง (percentile ที่ 25) จะมีรายได้อยู่ที่ 60,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือเฉลี่ยเดือนละ 5,000 บาทต่อครัวเรือนเท่านั้น หากสมมติให้รายได้เติบโตต่ำเช่นที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 1 จะต้องใช้เวลายาวนานถึง 33 ปี กว่าครัวเรือนในกลุ่มนี้จะเลื่อนขั้นไป เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง (percentile ที่ 50) ที่รายได้ 142,164 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ครัวเรือนที่ต้องพึ่งพิงรายได้ จากบุคคลอื่นและภาครัฐเพิ่มขึ้น

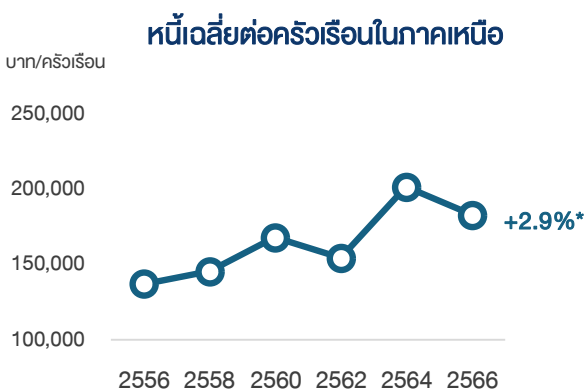
รายได้ที่เติบโตต่ำถูกชดเชยด้วยการพึ่งพิงเงินช่วยเหลือที่มากขึ้น เมื่อพิจารณาตามแหล่งที่มาของรายได้พบว่าในอดีตครัวเรือนพึ่งพิงเงินช่วยเหลือ 22% ของรายได้ ผ่านไป 10 ปีครัวเรือนในภาคเหนือพึ่งพิงเงินช่วยเหลือมากขึ้นเป็น 28% ของรายได้ โดย 1 ใน 4 เป็นเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนความเปราะบางจากรายได้ที่โตต่ำ รวมถึงต้องพึ่งพารายได้ที่ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงตามนโยบายในแต่ละช่วงเวลา

ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้จากการทำงาน เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้ครัวเรือนเปราะบาง

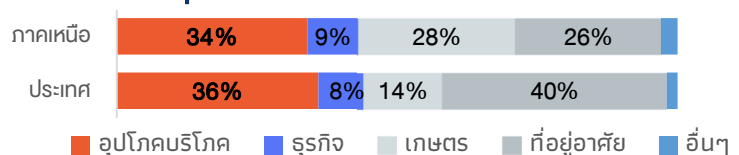
ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้จากการทำงาน ทำให้ครัวเรือนในภาคเหนือมีความเปราะบางเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมารายได้จากการทำงานของครัวเรือนในภาคเหนือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.1 ต่อปี ขณะที่รายจ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 3 ต่อปี หากพิจารณาถึงหมวดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมากอยู่ในหมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอาหารและเครื่องดื่ม อีกทั้งครัวเรือนยังมีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นที่สามารถลดได้อีกร้อยละ 10 อาทิ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และการบันเทิง ดังนั้น เมื่อค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้จากการทำงานครัวเรือนจึงต้องอาศัยรายได้จากแหล่งอื่นมาช่วย โดยเฉพาะเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ เงินสงเคราะห์ของครอบครัว รวมถึงการกู้ยืม

เมื่อรายได้เพิ่มไม่ทันรายจ่าย หนี้ครัวเรือนจึงมีทิศทางเพิ่มขึ้น

ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนพบว่าหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนในภาคเหนือ ปี 2566 เท่ากับ 182,968 บาทต่อครัวเรือน เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.9 ต่อปี (ประเทศร้อยละ 1.9) ภาระหนี้สินที่สูงขึ้น สะท้อนฐานะครัวเรือนที่มีความเปราะบางและความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่

วัตถุประสงค์การก่อหนี้ของครัวเรือนปี 2566

วัตถุประสงค์การก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ระยะสั้นเพื่อใช้อุปโภคบริโภคในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 34 ขณะที่การก่อหนี้ระยะยาวเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำ ภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่ารายได้เป็นปัจจัยกดดันฐานะการเงินครัวเรือนและอุดหนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งในที่สุดก็ส่งผลต่อการเติบโตของรายได้ที่ต่ำด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบวงกว้างไปเรื่อย ๆ

จากการจับชีพจรความเป็นอยู่ของคนภาคเหนือผ่านมิติรายได้ รายจ่าย และหนี้ จะเห็นว่ามีสัญญาณความเปราะบางต่อเนื่อง การเติบโตของเศรษฐกิจและรายได้คาดว่าจะยังต่ำกว่าในอดีต ค่าใช้จ่ายยังอยู่ในระดับสูงและมีโอกาสปรับขึ้นได้อีก ขณะที่หนี้ครัวเรือนในภูมิภาคแม้ชะลอลงได้บ้าง แต่คุณภาพของสินเชื่อด้วยคุณภาพยังมียังมีทิศทางเพิ่มขึ้น

3 แนวทางที่แบงก์ชาติดูแลและส่งเสริม เพื่อช่วยสร้างความกินดีอยู่ดีอย่างยั่งยืน บทบาทสำนักงานภาคเหนือ

1 ดูแลเสถียรภาพราคา

ไม่ให้เงินเฟ้อและค่าครองชีพสูงเกินไป
ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
เติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

- ติดตามประเด็นเศรษฐกิจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ
ผู้ประกอบการในภูมิภาค สะท้อนชี้แจงภาคธุรกิจและ
ครัวเรือนในพื้นที่ เพื่อใช้ประกอบการดำเนินนโยบาย
ทั้งนโยบายการเงิน และมาตรการทางการเงินต่างๆ

2 สนับสนุนให้รายได้เติบโตอย่างยั่งยืน

วางโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน และข้อมูลเพื่อ
สร้างโอกาส อาทิ โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ระบบ
ชำระเงิน การค้าประกันเครดิตที่ยืดหยุ่น การใช้
ประโยชน์จากประวัติการทำธุรกรรมดิจิทัล

- เผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจและการเงิน เพื่อให้ภาครัฐและเอกชน
ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจและวางแผน อาทิ รายงาน
เศรษฐกิจภาคเหนือ ผลประมาณการ GRP และรายได้
ครัวเรือน รายงานแนวโน้มธุรกิจรายไตรมาส
- เสริมศักยภาพภาคธุรกิจและประชาชน ผ่านการเผยแพร่
บทวิเคราะห์เศรษฐกิจและการเงินที่น่าสนใจ อาทิ Regional
Letter เพื่อวิเคราะห์ประเด็นเศรษฐกิจในพื้นที่ การดำเนิน
โครงการเสริมแกร่ง SMEs เพื่อเสริมศักยภาพภาคธุรกิจให้
เป็นแหล่งรายได้และการจ้างงาน

3 แก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน เพื่อลดแรงกดดันจากการหนี้ที่เพิ่มขึ้น

(1) **ผลักดันการแก้ไขปัญหานี้** ผ่านมาตรการให้สินเชื่ออย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม (Responsible Lending หรือ RL)

เพื่อให้สถาบันการเงินเข้ามาดูแลตลอดวงจรการเป็นหนี้ ตั้งแต่ก่อนเป็นหนี้ ระหว่างเป็นหนี้ รวมทั้งช่วยเหลือแก้หนี้ที่มีปัญหา

- ช่วยเหลือปรับโครงสร้างหนี้ให้ลูกหนี้ที่มีปัญหาการชำระหนี้ กำหนดให้สถาบันการเงินต้องเสนอแนวทางปรับโครงสร้างหนี้ให้
ลูกหนี้ที่เริ่มมีปัญหาระง่อนเร่แต่ยังไม่เป็น NPL อย่างน้อย 1 ครั้ง (pre-emptive) และถ้าเป็น NPL แล้วก็ต้องเสนอการ
ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (Troubled Debt Restructuring / TDR) ให้อย่างน้อย 1 ครั้ง และต้องไม่โอนหนี้ก่อน 60 วัน
- สร้างทางออกให้ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีปัญหานี้เรื่องจริง ในรายได้ที่จ่ายดอกเบี้ยรวมมากกว่าเงินต้นแล้ว ให้เข้ามาตรการแก้หนี้
เรื่องจริงเพื่อปิดจบหนี้ภายใน 7 ปี ซึ่งจะช่วยลดภาระการจ่ายค่างวด ด้วยอัตราดอกเบี้ย ≤ ร้อยละ 15 ต่อปี
- ดูแลออกมาตรการและผ่อนปรนหลักเกณฑ์ เพื่อให้สถาบันการเงินและ non-bank ให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งลูกหนี้ที่
ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 และสาธารณสุข เช่น การเกิดอุทกภัยในภาคเหนือและภาคใต้ปี 2567

(2) **เผยแพร่ความรู้ทางการเงิน** ทั้งในภาคประชาชนและภาคการศึกษา

- สร้างวินัยและภูมิคุ้มกันทางการเงิน ให้เท่ากันและยั่งยืน รวมทั้งปลูกฝังพฤติกรรมทางการเงินที่ดี
- สื่อสารเตือนภัยทางการเงิน เพื่อป้องกันประชาชนจากภัยการเงิน
- ยกระดับการจัดการภัยทุจริตทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ออกมาตรการจัดการและป้องกันภัยการเงิน
เพื่อช่วยดูแลให้ประชาชนใช้บริการได้อย่างปลอดภัยยิ่งขึ้น

(3) **ช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยและ SMEs** ผ่านโครงการ “คุณสู้ เราช่วย” เพื่อช่วยแก้ไขปัญหานี้ในกลุ่มเปราะบาง

บทบาทสำนักงานภาคเหนือ

- เพิ่มพูนความรู้ด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน เพื่อให้รู้
สิทธิและตัดสินใจทางการเงินได้ดีขึ้น อาทิ โครงการให้ความรู้ทาง
การเงินแก่ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่
- เสริมความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีและงบการเงิน ให้แก่ผู้ประกอบการ
SMEs เพื่อเตรียมพร้อมก่อนขอสินเชื่อ ให้คำปรึกษาวิเคราะห์สุขภาพ
ทางการเงิน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- คุ้มครองผู้บริโภคทางการเงิน โดยมีทีมหมอนี้และ call center
1213 กระจายในทุกภูมิภาค รับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาแก้หนี้

ภาวะเศรษฐกิจและ
การเงินภาคเหนือ

บริการช่วยเหลือ/
ร้องเรียน

ความรู้ทางการเงิน

การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในภาคเหนือให้มีความกินดีอยู่ดีอย่างยั่งยืน นอกจากแนวทางที่ ธปท.
ช่วยดูแลใน 3 ด้าน ทั้งมิติด้านเสถียรภาพราคาหรือรายจ่าย ด้านรายได้ และการแก้ปัญหานี้สิน ยังต้องอาศัยการ
บูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ และคนในพื้นที่ เข้ามาร่วมกันสร้างโอกาสและอนาคตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน

* งานศึกษาได้รับแรงบันดาลใจจากงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2567 ของสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ